

16. טעימת גוי וישראל (סימן צח סעיף א)

(1) על איזה גוי סומכים (בשעת הדחק)

חולין צז – אמר רבא: מריש הוה קא קשיא לי הא דתניא, קדרה שבשל בה בשר - לא יבשל בה חלב, ואם בשל - בנותן טעם, תרומה - לא יבשל בה חולין, ואם בשל - בנותן טעם, בשלמא תרומה - טעים לה כהן, אלא, בשר בחלב - מאן טעים ליה? השתא דאמר רבי יוחנן: סמכינן אקפילא (נחתום) ארמאה, הכא נמי - סמכינן אקפילא ארמאה.

לעיל למדנו שנחלקו הראשונים מתי סומכים על טעימת גוי, כשאין פי שישים, **לדעת רמב"ן**, **רשב"א** ו**רש"י** רק כשפליטה של איסור התערבה בתבשיל שאז משערים פי שישים כנגד כל החתיכה מחומרא, אך אם האיסור התערב בתבשיל לא סומכים על גוי. **אך לדעת הרא"ש והרמב"ם** סומכים על גוי גם כשגוף האיסור התערב. **וכ"פ שו"ע**. ואע"פ שמעיקר הדין מותר לסמוך על קפילא ולהתיר תערובת איסור והיתר, נהגו להתמיר ולא לסמוך על קפילא, אך בשעת הדחק חוזרים לעיקר הדין ומתירים.

● מדוע אמרו 'קפילא' (נחתום או טבח) ועל איזה גוי סומכים?

רשב"א (תוה"א ד,א) – באיזה קפילא אמרו בקפילא בקי בטעמים הרבה ואפילו בטעם מועט שאין רוב בני אדם מרגישים בו או אפילו סתם בני אדם. מסתברא שאפילו שאר בני אדם שאינם אומנין ותדע לך מדאמרינן בפרק גיד הנשה אמר רבא... תרומה טעים לה כהן... אלמא מדקאמר טעים לה כהן ולא קאמר טעים לה כהן קפילא משמע דלא בעי קפילא כלל אלא כל טעם שאינו נרגש לכל הטועמים אינו טעם ואין חוששין לו. ולא אמרו קפילא ארמאה אלא משום דילמא נכרי דעלמא משקר אבל קפילא לא מרע נפשיה, וכיון שכן אי קפילא הוא אפילו שואלים אותו ויודע שלענין איסור והיתר שואלין אותו סומכינן עליו ולא בעינן מסיח לפי תומו דהא לא מרע נפשיה. **וכ"כ ר"ן** (חולין לד,א). **תוס'** (חולין צז,א 'סמינן אקפילא') **ורא"ה** (בדק הבית ד,א).

≤ לא צריך שיהיה מומחה בטעמים, ואמרו 'קפילא' מפני שע"י כך אפשר לסמוך עליו שלא ישקר כדי לא לפגוע באמינותו המקצועית.

בדעה זו נחלקו מה הדין **בסתם גוי מסל"ת**:

רשב"א – ואם מסיח לפי תומו אפילו שאר בני אדם (גויים שאינם קפילא).

רא"ה – נכרי אחרינא לא סמכינן עליה ומסל"ת דנכרי אינו מעלה ולא מוריד באיסורין.

מאירי (חולין צז,א) – ונחתום זה ענינו גוי הרגיל לבשל תמיד תבשילים למכור שהוא בקי ומומחה בכך ויש אומרים שלא סוף דבר מומחה אלא אף לסתם בני אדם וממה שאמרו כאן טעים לה כהן... ולא יראה לי כן הרבה פעמים נתן האיסור טעם בדבר ולא יורגש אלא לבקיאים וזה שלא הצריכו לכהן קפילא סתם כהן מתוך שעוסק תמיד בכך בקי הוא... ואם מחשש שקרות הרי נחתום זה פירשו גדולי הרבנים שצריך שיזהרו שלא להודיעם שלענין איסור והיתר הם שואלים אותו אלא שיטעימוהו ויאמר דבר זה כמסיח לפי תמו.

=> צריך שהגוי יהיה 'קפילא' מומחה בטעמים ומסל"ת. **וכ"כ רש"י** (חולין ז,א) 'ליטעמיה קפילא' כתב – נחתום גוי. ואשמועינן דמותר לסמוך עליו לפי תומו ולא יודיעוהו שצריכין לו לדבר איסור והיתר. **וכ"כ רא"ש** (ז,כה). ולמעשה כתב הרשב"א שם – ויש לחוש לדבריהם.¹

רמב"ם (מאכ"א טו,ל) וכתב – ואם היה בשר בחלב טועם אותו הגוי וסומכין על פיו. **ודייק הרב"י** – הרי שלא הזכיר נחתום אלא גוי סתם ונראה שהוא סובר דקפילא דקאמר תלמודא לאו דוקא אלא אורחא דמילתא נקט² או שכל הבא לטעום קרוי קפילא על שם מה שהוא עושה באותה שעה שהטעימה מלאכת נחתום היא, ונראה עוד שאינו מצריך שיהא מסיח לפי תומו דאם כן היה לו לכתוב כן בפירושו.

וסיים הרב"י – ונראה לי שמאחר שהרמב"ם מיקל בדבר יש לסמוך על סברת התוספות והרשב"א והר"ן דלא מצרכי בקפילא שיהא מסיח לפי תומו, ובנכרי דלאו קפילא סמכין ארמב"ם והרשב"א דשרו ביה, ומיהו נראה שצריך שיהיה מסיח לפי תומו כיון דלאו קפילא הוא. **וכ"כ שו"ע** (צח,א) – יטעמנו נכרי... וצריך שלא ידע שסומכין עליו (אמנם לא כתב מה הדין בנחתום, ובפשטות דעתו למעשה כפי שכתב בב"י).

רמ"א – אין נוהגין עכשיו לסמוך אגוי ומשערינן הכל בשישים (כמובא לעיל).
יש"ש (ז,ג) – נראה, אם הוא מסיח לפי תומו, אפ"ל הוא סתם גוי מהימן, בין להחמיר בין להקל, שהרי אינו אלא גילוי מילתא בלחוד, וכה"ג סמכין אפ"ל האידנא עליו, אבל אם אינו מסיח לפי תומו אפ"ל אקפילא לא סמכין האידנא.

● מדוע מקילים כאן לסמוך על גוי הרי גוי פסול לעדות?

לכאורה לפי הכללים בדיני עדות לא מצאנו שסומכים על גוי אומן על סמך זה שלא ירצה לפגוע באמינותו המקצועית, **ואף כאשר מסל"ת בבבא קמא** קיד,א, כתוב שלא סומכים על מסיח לפי תומו באיסור דאורייתא אלא באיסור דרבנן (אמנם הקלו באיסור דא"ל כדי להתיר אישה עגונה ולהתיר שבוייה לכהן) **וכ"כ פרי"ף** (שם מא,א), **רא"ש** (שם י,טז) **וסמ"ג** (סוף עשין ב):

משנה. נחיל (קבוצה) של דבורים (שיצאו מהכורת ואבדו מבעליהם), אם נתיימשו (הבעלים) - הרי אלו שלו. א"ר יוחנן בן ברוקה; נאמנת אשה, או קטן לומר (לפני שהתיימשו הבעלים) מכאן יצא נחיל זה (ומחזירים על פיהם את הנחיל לבעליו). **גמרא** (קיד,ב). אשה וקטן בני עדות נינהו? אמר רב יהודה אמר שמואל: הכא במאי עסקינן - כגון שהיו בעלים מרדפין אחריהם (ורגלים לדבר שהם שלו), ואשה וקטן מסיחין לפי תומם (בדרך סיפור וללא כוונת עדות) ואומר מכאן יצא נחיל זה. אמר רב אשי: אין מסיח לפי תומו כשר אלא לעדות אשה (להתיר אישה להנשא) בלבד (רש"י - שמע מן התינוקות שהיו אומרים הרי אנו הולכין לספוד ולקבור איש פלוני בפ' בתרא דיבמות דף קכא:). א"ל רבינא לרב אשי: ולא? והרי נחיל של דבורים - מסיח לפי תומו הוא! שאני נחיל של דבורים. דקנין דרבנן הוא.³ ודאורייתא לא? ... ואכתי דאורייתא לא? והא כי אתא רב דימי אמר רב חנא קרטיגנא, ואמרי לה רב אחא קרטיגנא משתעי: מעשה בא לפני ריב"ל, ואמרי לה: מעשה בא לפני רבי, בתינוק אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר: אני ואמי נשבינו לבין העכו"ם, יצאתי לשאוב מים - דעתי על אמי (ולא נסתרה מעיני), ללקוט עצים - דעתי על אמי, והשיאה רבי על פיו לכהונה (ואף על גב דאיסורא דאורייתא היא משום זונה!) בשבוייה הקילו (דספיקא בעלמא היא. רש"י).

¹ ונלע"ד שאפשר לומר שגם לדעת רש"י הסיבה שצריך נחתום זה כדי לחזק את האמינות של הגוי, מפני שמסל"ת בפנ"ע זה לא מספיק. **וכ"כ החת"ס** (חולין ז,א) **אך ראש יוסף** ביאר את דעת רש"י כמו המאירי, אמנם כתב שצריך שהכהן צריך להיות קפילא. **וכ"כ הש"ך** (ס"ק ב) בביאור שיטת רש"י בשם מחותנו.

² כלומר כוונת חכמים לתת דוגמא לגוי שרגיל לטעום מאכלים אבל באמת אפשר לסמוך על כל גוי.

³ מעיקר הדין אין הדבורים שייכות לבעלים מפני שהן באו מעצמן לרשותו וחצירו לא קנתה לו אותן כיון שאם בא לתופסן הן פורחות ומשתמטות ממנו, ונמצא שאינן משתמרות בחצירו, אלא שחכמים תיקנו שיהיה בהן איסור גזל מאחר שבני אדם נותנים דעתם עליהן ודרכם להחשיבן כשלהם.

בנוסף יש להקשות, שמסל"ת כאן שונה מבב"ק, שבב"ק הכוונה היא שאמר את הדברים מעצמו בדרך סיפור וללא כוונת עדות, וכאן כותבים הראשונים (רש"י, רא"ש, רשב"א, מאירי) – ולא יודיעוהו שצריכין לו לדבר איסור והיתר. **ודייק הט"ז** – משמע אם יודע העובד כוכבים שסומכין עליו בדבר אחר לא לענין איסור והיתר מקרי לפי תומו מה שאין כן בשאר לפי תומו כגון בעדות אשה לא מהני זה.⁴

וכש"כ שהקושי גדל לשיטת הרמב"ם שהתיר לסמוך על כל גוי.

וביאררו הראשונים והאחרונים שמשתי סיבות מרכזיות הדין כאן קל יותר:

1. רא"ה (בדק הבית ד,א) כתב – הא טעמינן ליה וכל כהאי גוונא לא מחזקינן ליה בעדות כלל אלא בגלויי מילתא (אעפ"כ

סבר שמסל"ת לא מספיק אפילו לגילוי מילתא). **וכ"כ ט"ז** – נ"ל דהרשב"א ס"ל דהא דאמרינן דאין מסל"ת נאמן במילי דאורייתא היינו במידי דבעי עדות דוקא משא"כ באיסור והיתר שפיר מהני, דבזה לא בעינן עדות גמורה אלא באם יש לנו הוכחה סג' תדע דהא עד אחד נאמן באיסורין להתיר ואם כן הכי נמי מסל"ת, והא ראייה שקפילא מהני אפי' באינו מסל"ת מטעם דלא מרעא חזקתו ובמידי דבעי עדות ודאי לא מהני דבר כזה, אלא ע"כ דבאיסורין לא צריך רק הוכחה.⁵ **וכ"כ יש"ש** (ז,ג) – שהרי אינו אלא גילוי מילתא בלחוד.

2. ריב"ש (סימן תלג) – דשאני התם שאפשר לעמוד על הדבר ולא ישקר. **וכ"מ מהמאירי** (חולין ז,א)⁶ **וכ"כ ש"ך**

(ס"ק ב) **וכ"כ פר"ח** (ס"ק ב) – ו"ל דשאני הכא דהויא מילתא דעבידא לאיגלויי מיד, ועדיפא מעדות אשה, דאילו התם אף אם הענין יהיה שקר אינו מתברר מיד, ואף לאחר זמן אפשר שלא יתברר שהבעל חלף הלך לו לאיים הרחוקים, מה שאין כן הכא שמיד שטועמין אותו מתברר אם משקר או לא.⁷

⁴ וכתב שמיסבה זו כתב הטור – כתב הרשב"א... ויש מי שאוסר עד שיהא אומן ומסיח לפי תומו **וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל שצריך שלא ידע שסומכין עליו בענין איסור והיתר**, ע"כ. ולא הסתפק בלכתוב 'וכן דעת אדוני אבי הרא"ש'.

שו"ע כתב – צריך שלא ידע שסומכין עליו. ע"כ. ולכאורה היה אפשר לדייק שצריך שלא ידע שסומכין עליו בכל עניין, אך נראה שלא כתב כך בדווקא, שהרי הביא את הרא"ש בב"י.

⁵ המשך דבריו – אבל לענין הלכה כבר פסק בטור וש"ע ס' שטז לענין בכור דלא מהני מסל"ת ואם כן לא מהני בשום דוכתא דאיכא איסור דאורייתא, ע"כ. שכתב שו"ע – הלוקח בהמה מהעובד כוכבים ואין ידוע אם בכרה, וילדה, ה"ז ספק בכור... ואפילו אם העובד כוכבים מסיח לפי תומו שכבר בכרה, אינו נאמן, ע"כ. אך נלע"ד שמשם מוכח ההפך, שגם באיסור דא' מועיל מסל"ת, שהרי שם הטור והשו"ע פסקו כרא"ש שלא מועיל מסל"ת כיוון שהגוי אומר זאת כדי להשביח מקחו (כמובא בב"י), שהרי בהמה שביכרה כבר אין לה סכנה כ"כ בלידות הבאות, שהרי נפתח רחמה. וכך כתב הט"ז בעצמו קצת לפני כן, שלדעת הרא"ש מועיל מסל"ת כשאינו משביח מקחו.

⁶ ז"ל – ומ"מ אף זו דוקא במה שביד ישראל אבל שאר עדויות שבאיסורין אין הגוי נאמן עליהם כלל.

⁷ **נאמרו טעמים נוספים כדי להסביר מדוע כאן סומכים על גוי מסל"ת**, אך טעמים אלו לא מספיקים כדי לענות מדוע הקילו אף אם הגוי יודע שהישראל צריך לו, ומדוע התיר הרמב"ם לסמוך על כל גוי אפילו לא מסל"ת.

ריב"ש (סימן תלג) – יהודי אחד לקח שני קנקנים ישנים מן הכותי. והכותי הוא בעל הקנקנים היה אומר שעברו יותר מי"ב חדש שלא נשתמש בקנקנים ההם... אף על פי שישון מועיל אפי' לכלים המכניסין לקיום, מ"מ דברי הכותי בזה לא מעלין ולא מורדין... אין הכותי מסיח לפי תומו נאמן אלא בעדות אשה... ואף אם נאמר דבהיה דקפילא ארמאה, אפי' כותי אחר נאמן במסיח לפי תומו, אלא שאמרו קפילא, לפי שהקפילא נאמן אפי' אינו מל"ת, אלא ששאלוהו ומשיב... ועוד שאני הכא דאתחזק אסורא. אמנם הש"ך דחה תירוץ זה, וז"ל – ודוחק, ועוד דהתם פרכינן עלה מהא דהתירו שבויה על פי קטן מסל"ת ומשני בשבויה הקלו והשתא מאי פריך הא בשבויה לא אתחזק איסורא לך... ואפ"ע על גב דבריב"ש ס' תלג כתב... שאני הכא דאתחזק איסורא... ע"כ צ"ל דהריב"ש ס"ל כרש"י וסייעתו והלכך באיסור דרבנן (דקנקנים של עובדי כוכבים אינם אסורים אלא מדרבנן וכדלקמן בה"ל כ"י הי"ן) הוא דיש לחלק בהכי. ע"כ. **נלע"ד** בדיוק ההפך, שבהתחלה סברה הגמרא שמסל"ת לא נאמן גם שלא אתחזק איסורא וכשתירצו בשבויה הקלו הסיקה הגמרא שאם לא אתחזק איסור מסל"ת נאמן, כפי שפירש רש"י שהקלו בשבויה מפני 'דספיקא בעלמא היא'.

תה"ד (סימן עט) כדי לבאר את הרשב"א שמסל"ת מועיל כאן, כתב – ו"ל דסבר כרש"י דטעם כעיקר דרבנן, ולכך סמכין עליו מסל"ת אפי' אינו אומן. אבל היכא דאיכא ספיקא דאורייתא לא. **אך קשה** על זה שהרי הרשב"א כתב להחמיר בטעם כעיקר, **וביאר הט"ז** (ס"ק ב) – אפשר דלא מסכים עמהם (עם המחמירים בטעם כעיקר) אלא לענין עיקר הדין אבל לענין מסיח לפי תומו שפיר סמך ארש"י ורמב"ם דסבירא להו טעם כעיקר דרבנן (וכתב הש"ך – דדוחק לומר... דבת"ה הקצר שם סתם לגמרי כסברת ר"ת ולא הזכיר סברת המקילין).

(2) טעימת ישראל

לעיל למדנו שלדעת רוב הראשונים בטעימת ישראל (כמו כהן שטועם תערובת חולין עם תרומה) לא צריך להיות מומחה בטעמים 'אלא כל טעם שאינו נרגש לכל הטועמים אינו טעם ואין חוששין לו (רשב"א שם)⁸ וכ"פ שו"ע (צו,א) למעשה, לגבי צנון שחתכו בסכין בשרית, שישראל יכול לטעום ולומר אם יש לו טעם בשר או לא. וכ"כ הש"ך (צח,ה) על דברי הרמ"א בשם האגור ('אין נוהגין עכשיו לסמוך אגוי') – משמע דוקא אגוי הוא דלא סמכינן משום דגוי הוא אבל אטעימת ישראל סמכינן.⁹ וכ"פ הב"ח. וכן דייק הש"ך משו"ת הרמ"א (סימן נד) שכתב לגבי שמן זית ששהה בחביות שהוחלקו בשומן חזיר – ואף על גב דכתב האגור, דמימיו לא ראה ולא שמע שום מדינה שסמכי אקפילא, מ"מ נראה בנדון דידן שאנו בעצמנו טעמנו אותו כמה פעמים ולא טעמנו בו כלום דליכא למיחש כלל, וא"כ על כרחנו אית ביה ששים או אינו נותן טעם בלא ס' וממילא שרי.¹⁰

אך הלבוש כתב – אין נוהגין לסמוך אטעימת כהן וגוי. וכ"פ בכור שור (הובא בפת"ש ג).

נראה שהיום המנהג להחמיר ולא לסמוך אף על טעימת ישראל, והראיה לכך שכאשר רבנים נשאלים לגבי דבר שהתבשל עם בשר שאין לו טעם בשר מורים להמתין, וכן לגבי נ"ט בר נ"ט לא מורים לבדוק אם יש טעם אלא מורים הלכה לפי הכללים.

● טעימת איסור בלשון (ללא בליעה)

ריב"ש רפה – טעימה אסורה, ולא התירו אותה אלא בתענית יחיד משום דטעימה לא קביל עליה (ברכות יד). וראיה לזה מבת תיהא (ע"ז סו,ב) דפליגי בה אביי ורבא¹¹, ועד כאן לא שרי רבא אלא משום דריחא לאו מילתא היא ואין כאן אלא טעימת הריח אבל טעימת גוף האיסור אפילו לרבא אסורה... ומיהו משמע דלא אסיר מדאורייתא כמו חצי שיעור, דהא טעמא דחצי שיעור משום דחזי לאצטרופי ואין לומר כן בטעמו ולא בממשו.¹² ואפשר דטעמא דטעימה אסורה היינו כדי שלא יבא לבלוע מעט ואתי לידי אסורא דאורייתא, כדאמרינן לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב. וכ"פ רמ"א קח,ה.

נחלקו לגבי טעימה בלשון של ספק איסור:

שו"ע מב,ג (ע"פ בה"ג, ראבי"ה ועוד) – אם חסרה המרה (לכבד אין את המרה הדבוקה לו) קורע הכבד שתי וערב וטועמו בלשונו, אם יטעום טעם מר, כשרה (שבידוע שנבלעה במקומה) ואם לאו, טריפה (שאם ניטלה מהכבד בחייה הבהמה טריפה).

⁸ אמנם לדעת המאירי (הובא לעיל) צריך שישראל יהיה טבח מומחה בטעמים.

⁹ ש"ך – אף שאין תרומה נוהג בזמנינו מ"מ נפקא מינה לענין האומר קונם בשר ויין שאני טועם ונפל לתבשיל שאסור לו בנותן טעם, דסמכינן אטעימת ישראל, אי נמי לענין טעימת בשר או חלב כמו גבי צנון וכהאי גוונא.

¹⁰ תו"ח לגבי צנון שחתכו בסכין של בשר, בסימן צו – לא ראיתי שנוהגין להתיר על ידי טעימה בזמן הזה דאין אנו בקיאים. וכ"כ ט"ז צו,ב. אמנם בסימן צו הרמ"א לא העיר על השו"ע שהתיר ע"י טעימה לבשל עם חלב צנון שנחתך בסכין בשרית, וכתב הש"ך שזה מפני שמודה לו שבדיעבד אם טעם ולא היה בו טעם בשר ובישלו עם חלב מותר.

¹¹ נחלקו שם האם מותר לישראל לשאוף בפיו ריח של יין נסך כדי לבדוק אם הוא טוב, לדעת רבא מותר כי ריחא לאו מילתא ולדעת אביי אסור כי ריחא מילתא.

¹² המשך דבריו – ואפילו לדעת ר"ת ז"ל דטעם כעקר דאורייתא היינו באכילה גמורה, דכיון שאוכל דבר שיש לו טעם אסור דמי לאוכל עקר האסור, אבל במי שאינו אוכל כלל אין הטעימה אסורה כיון שאינו אוכל גוף האסור דהא לא חזי לאצטרופי.

=> מותר לישראל לטעום ספק איסור.

לכאורה קשה הרי מבואר בגמרא ובשו"ע צ"ח, א שאסור לישראל לטעום תערובת איסור?

ש"ך בסימן מב – אפשר דהכא קים להו לגאונים דמלתא דלא שכיחא היא שתהא המרה בטולה לגמרי והרגילות הוא שנבלע במקומה וקרוב הדבר שיטעום טעם מרה וכן משמע מלשון הפוסקים, ע"כ. **וכ"פ דרישה**, **רש"ל וב"ה**, שדווקא במקרה זה התירו, ולכן כתבו **שכשקונין בשר מן הטבחים** ואינו ידוע אם מלוח הוא אם לאו אסור לטעום בו בלשונו. **וכ"פ פמ"ג ונו"ב**.

ט"ז (צ"ב) – נראה דבטעימה בלשון אין בו חשש איסור במקום ספק, ומשום הכי הזכיר בפירוש גבי מרה שיטעום בלשון כמ"ש שם ב"י בשם מרדכי, וה"נ מותר (בבשר שלא ידוע אם נמלח) אם נקי שם מדם (ולא אמרינן שמא אין נמלח ומתוך לחיכה ירגיש טעם דם הנבלע בבשר ויהיה פירש. פמ"ג), ושאיני הכא (בסימן צ"ח) דהיה צריך לטעום ע"י אכילה ממש כדי להרגיש אם יש שם טעם (שאם יש טעם אסור, בשונה ממרה ובשר שלא מלוח שאם יש טעם מותר, ולכן אם הרגיש טעם בלשון כבר לא צריך לבלוע כדי לטעום יותר) וע"כ צריך שיטעמנו גוי.

נחלקו מה הדין בטעימה בלשון באיסורי דרבנן:

צמח צדק – **שאלה**: המבשל בורית והבורית נעשית מחלב ומי אפר כירה וסיד ומערבין בתוכה מלח בבישולה. וצריך האומן לטועמה אי סגי לה במלח ששם לתוכה, אי שרי לטועמה או לא. והטועמה אינו צריך לבלוע אלא לטעום ולרקוק אי שרי או לא. **תשובה**: יראה דשרי ליה לטעום הבורית בבשולה אם אינו בולע אלא רוקק מיד... דבורית פגומה לגמרי, ואע"ג דכל דבר שהוא פגום מדרבנן מיהא אסור לכתחלה¹³ היינו דוקא לאכילה הוא דאסור מדרבנן לכתחלה אבל טעימה נראה דשרי לכתחלה אפילו מדרבנן וכך הוא מוכח בריב"ש (הובא לעיל) דטעימה לא אסירא מדאו'... וכיון דהכי הוא דמידי דהוה לשבח אינו אסור בטעימה אלא מדרבנן ממילא כשהוא פגום שרי אפילו מדרבנן דכל דתיקון דרבנן כעין דאורייתא תיקון לכך במידי שטעמו לשבח שאכילתו אסורה מן התורה ולא הטעימה אתו רבנן ואסרי אפילו טעימה, ובמידי שטעמו לפגם דשרי מדאורייתא באכילה אתו רבנן ואסרי אכילה, אבל לאסור אפילו טעימה בדבר הפגום כולי האי לא החמירו רבנן דסגי להו לרבנן לאסור אכילה בדבר הפגום שהוא שרי מדאורייתא אבל לא לאסור אפילו טעימה.

נחלקו בדעתו. האם לפי זה מותר להתיר תערובת של איסור דרבנן על סמך טעימה:

מבנו של הצ"צ, **פר"ח ופת"ש משמע** שהבינו שלדעת הצ"צ יכול לסמוך על טעימה בלשון (אע"פ שלא בולע) כדי להתיר באכילה איסור דרבנן המעורב בהיתר שאם לא ירגיש טעם איסור התערובת תהיה מותרת.

אך הנו"ב כתב – הטעימה שהתיר הצ"צ היינו שאינו בולע כלום, ואיך נסמוך על טעימה זו לענין איסור הנבלע בהיתר, דמה בכך שאינו טועם (טעם) בלשונו אכתי כשיבלע ירגיש בו טעם איסור ולכן לא מהני טעימה לענין איסור המעורב בהיתר אלא טעימה ממש בגרונו ולכך צריך גם באיסורי דרבנן דוקא **ארמאי** (כלומר לדעת הצ"צ מותר לטעום בלשון איסור דרבנן, אך

¹⁴ אין טעימה זו מועילה להתיר תערובת).

¹³ לקמן בסימן קג מבואר שאיסור שהתערבב בהיתר ונתן בו טעם לפגם, אפילו פגם אותו קצת, מותר לאוכלו לכתחילה, אך אם הרוב הוא איסור רק אם נפגם לגמרי מות מהתורה, וזה המקרה כאן שרוב הבורית היא חלב. וחיידש הצמח צדק כאן, שאע"פ שאיסור שנפגם לגמרי מותר מהתורה, מדרבנן אסור לכתחילה לאכלו.

¹⁴ הפת"ש כתב שנחלקו בעוד דבר, שלדעת הנו"ב, הצ"צ התיר דוקא טעימה בלשון, אך לדעת בנו והפר"ח התיר לטעום בפיו ממש. ע"כ. ולכאורה קשה שהרי דברי הצ"צ מפורשים שהתיר דווקא טעימה בלשון ואיך אפשר שהבינו ממנו להתיר יותר. ובאמת עיינתי בהערות של בנו

פר"ח – ואין דבריו (של הצ"צ) מוכרחים דאפשר דאסרו רבנן נמי טעימה אפילו בדבר פגום משום דלא שני להו לאינשי בין טעימה לאכילה ותרוייהו כי הדדי נינהו וכולא חדא גזירה היא דאי לא הא לא קיימא הא. וכן נראה עיקר להחמיר.
וכתב נו"ב שכך משמע מרש"ל ורמ"א בסימן קח, ה שהטעימה בכל עניין אסורה.